

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

ДОЗВОЛИ ЗА ИНТЕГРИРАНО СПРЕЧУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА ЗАГАДУВАЊЕТО

ШТО Е ИНТЕГРИРАНО СПРЕЧУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА ЗАГАДУВАЊЕТО?

Интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ) е најновиот систем на ЕУ за издавање дозволи на големите индустриски капацитети за емисиите кои што ги испуштаат во животната средина.

Оваа брошура ја објаснува основата на ИСКЗ дозволите кои се од неодамна воведени во Македонија.

Накратко, ИСКЗ бара индустриите да ги оправдаат емисиите во животната средина и да објаснат зошто емисиите не можат да се избегнат. Овие објаснувања мора да бидат доволно јасни и разбирливи за јавноста. Јавноста треба да биде информирана на кој начин ќе се врши мониторингот и управувањето со емисиите, со цел да се заштити здравјето на луѓето и животната средина.

ДЕФИНИЦИЈА НА ТЕРМИНОТ ИНТЕГРИРАНО СПРЕЧУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА ЗАГАДУВАЊЕТО

Интегрирано значи истовремено земање предвид на сите емисии во воздухот и водата, емисии на отпад и бучава.

Со ИСКЗ емисиите во воздухот, водата, отпадот и бучавата се опфатени во една Дозвола.

Со истовремено земање предвид на сите овие емисии, се овозможува да се избегне трансфер на загадувањето, на пример од воздух во вода.

Според ова, во минатото, емисијата во воздухот се третираше со воден филтер, а крајната контаминирана вода потоа се третираше во пречистителна станица. Како резултат на третманот на таа отпадна вода се добивал цврст талог кој понатаму се одлагал на депонија. Во овој случај, материите кои го загадуваат воздухот се трансформираат во цврст отпад, се користи вода за прочистување на воздухот и се троши енергија за прочистување на водата.

Со ИСКЗ ќе се направат сите обиди да се избегнат емисиите во воздухот на самиот извор.

Спречување на загадувањето значи преземање на сите разумни мерки за спречување на загадувањето, вклучувајќи и промени во процесот.

ИСКЗ е насочено кон спречување на загадувањето.

- Спречување на загадувањето може да значи и промена во индустрискиот процес со цел избегнување на емисии во животната средина.
- Спречување на загадувањето може да значи подобрување на одржувањето на опремата со цел да се намалат дефектите.
- Спречување на загадувањето може да значи обезбедување на ефикасен систем за заштита од несреќи кои можат да предизвикаат загадување.
- Спречување на загадувањето значи користење на материјали кои се помалку токсични или кои помалку се задржуваат во животната средина.

Горенаведените се само неколку примери за спречување на загадувањето, а ги има многу повеќе.

Контрола на загадувањето значи обезбедување на мониторинг и управување со сите емисии.

ИСКЗ бара воспоставување на контрола.

- Ова значи обезбедување на ефикасен систем за управување кој ќе обезбеди целосна контрола, а во случај на незгода / хаварија ќе обезбеди брзо справување со последиците, пред проблемот да добие големи размери.
- Контролата, исто така, значи и мониторинг на сите емисии, и во повеќето случаи мониторингот ќе биде континуиран.
- Мониторингот на емисиите треба да го изведува самата индустрија, со цел менаџерскиот тим постојано да следи што се случува и да го контролира процесот.
- Овластениот регулаторен орган, во овој случај МЖСПП, треба да прави периодични проверки на мониторингот, со цел да се осигура дека мониторингот кој го врши индустријата е веродостоен и точен.

КОЈА Е ЦЕЛТА НА ИСКЗ?

Целта на ИСКЗ дозволите е да се обезбеди генерална заштита на животната средина од штети или пречки предизвикани од индустриското загадување, а посебно заштита на луѓето, животинскиот и растителниот свет. ИСКЗ го охрабрува користењето на почисти технологии, намалувањето или елиминирањето на отпадот и подобрувањето на ефикасноста и ефективноста на контролата на загадувањето. ИСКЗ дозволата ги контролира загадувачките емисии во воздухот, водата, отпадот и бучавата, и со тоа го минимализира влијанието на индустријата врз животната средина.

КАКВИ ПРОМЕНИ ЌЕ ДОНЕСЕ ИСКЗ ЗА ЛУЃЕТО ВО МАКЕДОНИЈА?

ИСКЗ значително се разликува од претходните режими на издавање на дозволи, и тоа во неколку важни работи, меѓу кои: обезбедување на учество на јавноста, намалување на емисиите и лоцирање на одговорност на индустриите за контрола на емисиите.

ИСКЗ обезбедува целосно откривање и известување за нивото на емисии во животната средина. Тие мора да бидат достапни на јавноста.

ИСКЗ е транспарентен процес кој обезбедува учество на јавноста во неколку фази на процесот.

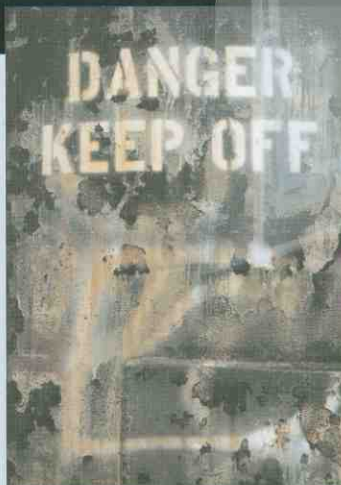
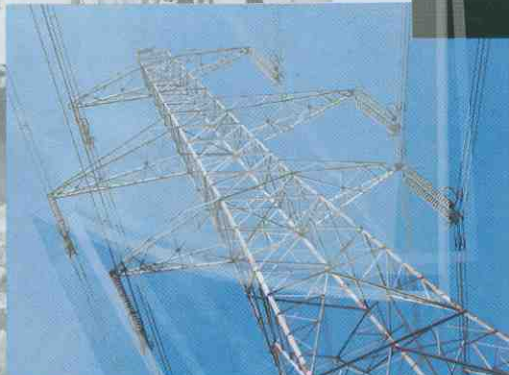
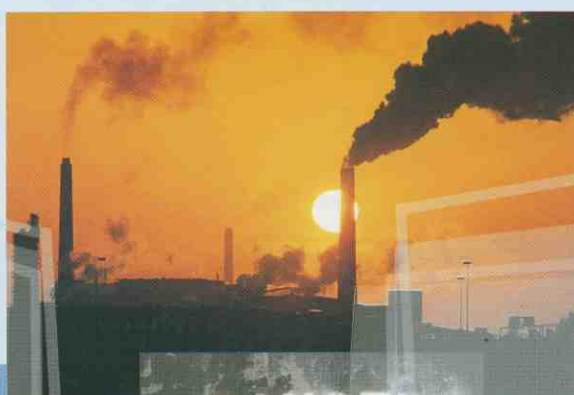
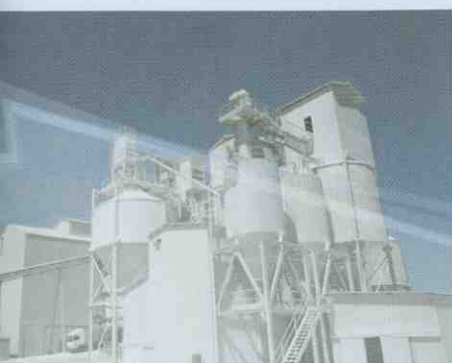
- Според законот, Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) мора да го објави приемот на секое Барање за Интегрирана еколошка дозвола во еден национален весник и на web страната на Министерството.
- Јавноста може да ги посети просториите на МЖСПП и да го разгледа Барањето.
- Јавноста може да се обрати до МЖСПП во писмена форма и да ја искаже својата загриженост за емисиите од некој индустриски капацитет и за начинот на кој инсталацијата предлага да управува и да ги контролира тие емисии.
- Јавноста, исто така, може да ги посочи на МЖСПП забележаните недостатоци во Барањето. При донесувањето на одлука за Барањето, МЖСПП е обврзано да прикаже на кој начин се разгледани забелешките.
- Доколку јавноста смета дека е сериозно засегната, може да побара одржување на јавна расправа.
- МЖСПП треба да одлучи дали ќе се одржи јавна расправа. Доколку МЖСПП одлучи дека јавна расправа нема да се одржи, треба да ги наведе причините за тоа.

КАКОВ Е ЕФЕКТОТ ОД ЈАВНИТЕ РАСПРАВИ?

- На јавните расправи во процесот на ИСКЗ, **јавноста може да го искаже своето мислење**, а МЖСПП е обврзано да обезбеди **точен записник од состанокот**. При донесувањето одлука за Барањето, МЖСПП мора да прикаже на кој начин **биле разгледани забелешките од јавноста**.

КАКОВ ЕФЕКТ ЌЕ ИМААТ ЗАБЕЛЕШКИТЕ ОД ЈАВНОСТА ВРЗ МЖСПП?

- МЖСПП може да одлучи да го **прифати** Барањето и да издаде **Дозвола со услови** или да одлучи да го **одбие** Барањето.
- Во двата случаи, **одлуката на МЖСПП може да се обжали од подносителот на Барањето или од јавноста**. Во оваа фаза засегнатата јавност може да го повтори својот став и да објасни зошто мисли дека Барањето не било соодветно разгледано, или може да поднесе Приговор по Дозволата.
- Во Приговорот по Дозволата засегнатите страни можат да приговараат за целата Дозвола или за посебните услови.
- Со таков Приговор, **може да се предложат алтернативни услови на оние предвидени од МЖСПП**. Во многу случаи **"позитивен" приговор** од ваков тип **има поголеми шанси** да биде прифатен отколку само децидна изјава дека Дозволата не треба да биде издадена.
- **МЖСПП е обврзано да ги земе предвид сите приговори и да прикаже на кој начин биле разгледани**.

ВОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ НА ИСКЗ

КОГА СЕ ВОВЕДУВА ПРОЦЕСОТ НА ИСКЗ И КОИ ИНДУСТРИИ СЕ ЗАСЕГНАТИ?

- Процесот на ИСКЗ е воведен во Македонија со Законот за животна средина, кој е на сила од 2005 година, и преку серија на правилници кои стапија на сила во 2006 година.
- Законската регулатива бара секоја индустрија посочена во категориите, да поднесе Барање за ИСКЗ Дозвола до МЖСПП. Главните индустрии кои потпаѓаат под ИСКЗ вклучуваат хемикалии, енергетика, металургија, големи свињарски и живинарски фарми, депонији итн.
- Секоја нова инсталација мора да добие ИСКЗ Дозвола пред да започне со работа, а сите постоечки инсталации исто така мора да добијат ИСКЗ Дозвола ако сакаат да продолжат со своите активности.

КАКО СЕ СПРОВЕДУВА ПРОЦЕСОТ ВО ПОСТОЕЧКИТЕ ИНСТАЛАЦИИ?

Постоечките индустрии се поделени во шест различни групи, со определен временски распоред за поднесување на Барањата за секоја од групите. За првата група инсталации е одреден периодот од 30 јуни 2006 до 31 декември 2006 година, а за последната група инсталации рокот за поднесување на Барањата е од 30 јуни 2008 до 31 декември 2008 година. Временскиот интервал за поднесување на барањата за секоја група изнесува шест месеци.

ДАЛИ ДОБИВАЊЕТО НА ДОЗВОЛА Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО?

Процесот на издавање на ИСКЗ дозволи е повеќе технички процес во споредба со процесот на Оцена на влијанието врз животната средина, бидејќи повеќе се однесува на контролата на процесот и на елиминирање или минимизирање на емисиите.

ШТО СЕ НАЈДОБРИ ДОСТАПНИ ТЕХНИКИ (НДТ)?

Согласно барањата на ИСКЗ треба да се применуваат т.н. Најдобри достапни техники (НДТ), со цел да се избегнат или елиминираат емисиите во животната средина, а доколку ова не е можно, истите да се намалат.

Во пракса, ова значи намалување на користењето на суровините и на енергијата. Такво намалување може да се постигне со подобрена контрола на процесот, подобро управување или со измена на целиот процес.

Со користење на вакви техники, индустријата може да ги подобри не само своите перформанси кон животната средина, туку и сопствените економски перформанси, со што се овозможува двојна добивка.

Понатаму, со намалување на волуменот на емисиите, инсталациите можат да го намалат третманот потребен за задоволување на границите на емисии дадени во условите на ИСКЗ дозволите.

Ова ќе ги намали наметнатите трошоци на индустријата, а ќе овозможи подобрување на заштитата на животната средина.

КАКВА Е ЗАШТИТАТА ОД НЕЗГОДИ / ХАВАРИИ?

Според Барањата на ИСКЗ, инсталациите треба да подготват планови за избегнување на незгоди и за справување со последиците при евентуални незгоди.

КОИ ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ СЕ ДОСТАПНИ И КАДЕ МОЖАТ ДА СЕ ДОБИЈАТ?

- МЖСПП подготви серија од упатства за НДТ за голем број индустрии присутни во Македонија. Овие упатства обезбедуваат увид во техниките и граничните вредности на најчестите

типови на емисии кои се сметаат за НДТ за одредени индустрии. Упатствата немаат правна моќ, но било какво значајно отстапување од нив мора да биде оправдано од индустријата.

- Дополнителни упатства за НДТ за поедини индустрии можат да се најдат во т.н. "Белешки за НДТ" издадени од ЕУ. Тие се подготвувани во изминатите 10 години за различни типови на индустрии за кои е потребна ИСКЗ Дозвола. Белешките за НДТ се многу подетални во споредба со упатствата на МЖСПП и потребно е повеќе време да се прочитаат.

- Постоечката НДТ за конкретна индустрија ќе биде наведена во нејзината ИСКЗ Дозвола. Граничните вредности за било која емисија, зададени во Дозволата, обезбедуваат запазување на стандардите на квалитетот на воздухот и водата.

ШТО ТРЕБА ДА СЕ НАПРАВИ ЗА ДА ФУНКЦИОНИРА ИСКЗ?

ИСКЗ вклучува три главни чинители: индустријата, МЖСПП (како регулаторен орган) и јавноста.

Секоја страна има своја улога и мора да комуницира со останатите, иако учеството на јавноста е на доброволна основа. Во секој случај, во интерес на јавноста е да се вклучи, бидејќи на тој начин ќе изврши влијание врз МЖСПП да ги спроведува функциите не само формално-правно, туку и на начин кој ќе биде одобрен и прифатен од јавноста.

Јавноста може да врши влијание врз МЖСПП да ја контролира индустријата.

Со развивањето на овие односи, инсталацијата веројатно ќе сака директно да комуницира со луѓето кои живеат во нејзина близина.

Во тој случај инсталацијата ќе соработува со јавноста, со цел да се избегнат изненадувања од активностите на другата страна. Инсталацијата со ова добива можност да ги објасни сите промени кои планира да ги направи, и да очекува да се покренат приговори и брзо да се добие Дозвола.

Јавноста стекнува поголема доверба во инсталацијата поради нејзината транспарентност и искреност.

Јавноста може да и верува на инсталацијата бидејќи знае дека МЖСПП е во состојба да ја провери и потврди вистинитоста на секоја дадена изјава.

Важно е дека сите документи, вклучувајќи ги и оние за емисиите, и се достапни на јавноста за увид. Самиот факт дека документите се достапни на јавноста обезбедува сигурност дека индустријата и МЖСПП ќе ја проверат нивната исправност, бидејќи секогаш е потешко да се објаснуваат грешките, отколку работата да се изврши коректно од самиот почеток.

На овој начин јавноста може да има значително влијание врз работата на МЖСПП и инсталациите, без притоа да чита голем број на документи. Самиот факт дека документите може да бидат прочитани, силно ги мотивира МЖСПП и индустријата да обезбедат високо ниво на заштита на животната средина.

ИСКЗ е нова моќна алатка наменета за подобрување на работата на индустриите во насока на подобра заштита на животната средина.

Вие како членови на јавноста може да одиграте значајна улога.

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ПОВРЗАНА СО ИСКЗ:

- Закон за животна средина (Сл. Весник на РМ бр. 53/05, 81/05)
- Уредба за определување на активностите на инсталациите за кои се издава интегрирана еколошка Дозвола односно Дозвола за усогласување со Оперативен план и временски распоред за поднесување на Барање за Дозвола за усогласување со Оперативен план (Сл. Весник на РМ бр. 89/05).
- Правилник за постапката за издавање на "А" Интегрирана Еколошка Дозвола (Сл. Весник на РМ бр. 04/06)
- Правилник за постапката за издавање на "Б" Интегрирана Еколошка Дозвола (Сл. Весник на РМ бр. 04/06)
- Правилник за постапката за издавање на Дозвола за усогласување со Оперативен план (Сл. Весник на РМ бр. 89/05)